

Πολιτικές για την κατοικία

Στρατηγικές της Αριστεράς στην τοπική αυτοδιοίκηση
2ο Εργαστήριο- 27-28 Σεπτεμβρίου 2014
Σιατίτσα Δήμητρα, Αρχιτέκτονας-Ερευνήτρια

Δομή παρουσίασης

1. Στοιχεία για την προσέγγιση των στεγαστικών προβλημάτων
2. Εργαλεία και πολιτικές που προωθούνται σήμερα : χρηματοδότηση, δομές, φορείς
3. Στόχοι και προοπτικές της στεγαστικής πολιτικής σε επίπεδο ΤΑ
4. Πέρα από τη διαχείριση της φτώχειας και της αποστέρησης: νέες κατευθύνσεις πολιτικών, διεκδίκησης και πειραματισμού

Απογραφή πληθυσμού- κατοικιών 2011 : Περιφέρεια Αττικής

Μόνιμος πληθυσμός κατά είδος καταλύματος	
Σύνολο πληθυσμού	3,828,434
Κατοικίες νοικοκυριών (σύνολο)	3,738,140
Κανονική κατοικία	3,730,191
Μη κανονική κατοικία	7,949
Συλλογικά καταλύματα (σύνολο)	36,201
Ξενοδοχεία, μοτέλ, πανσιόν	572
Νοσοκομεία, κλινικές, σανατόρια και αναρρωτήρια	930
Βρεφοκομεία, ορφανοτροφεία, οικοτροφεία, γηροκομεία	6,275
Καταλύματα εκπαιδευο-μένων (νοσοκόμων, σπουδαστών κλπ.)	2,943
Ψυχιατρεία	2,676
Ιδρύματα ατόμων με ειδικές ανάγκες	988
Μοναστήρια	1,186
Φυλακές, αναμορφωτήρια	2,787
Καταυλισμοί προσφύγων	299
Χώροι για εξυπηρέτηση εργασίας	3,894
Άλλοι χώροι διαμονής	13,651
Αστεγοι (σύνολο)	2,470
Ζουν σε καταλύματα αστέγων	1,840
Ζουν στον δρόμο	630
Μη δυνάμενοι να καταταθούν	3,494

Κανονικές κατοικίες κατά κατάσταση κατοικίας και μη κανονικές κατοικίες		
Σύνολο κατοικιών	2,121,155	
Κανονικές κατοικίες	2,118,743	99.89%
Μη κανονικές κατοικίες	2,412	0.11%
Κατοικούμενες (σύνολο)	1,509,685	71.17%
Κενές (σύνολο)	609,058	28.71%
για ενοικίαση	144,096	6.79%
για πώληση	35,947	1.69%
εξοχικές	135,654	6.40%
δευτερεύουσες	159,524	7.52%
για άλλο λόγο	133,837	6.31%

Απογραφή πληθυσμού - κατοικιών 2011 : τύπος κυριότητας

Όνομα ΟΤΑ (απογραφική ενότητα)	Ιδιοκτήτης	Κάτοχος μεριδίου οικιστικού συνεταιρισμού	Ενοικιαστής	Άλλο	Με άλλη ιδιότητα	Σύνολο	% ιδιοκτήτες	% μη ιδιοκτήτες	% ενοικιαστές
Αττική σύνολο	2681277	11982	931763	60887	142525	3828434	70.04%	29.96%	24.34%
ΑΘΗΝΑΙΩΝ	378557	2234	251032	13475	18748	664046	57.01%	42.99%	37.80%
ΑΓΙΑΣ ΒΑΡΒΑΡΑΣ	19333	76	5166	285	1690	26550	72.82%	27.18%	19.46%
Αγίων Αναργύρων	23999	168	8431	306	1264	34168	70.24%	29.76%	24.68%
Καματερού	22718	118	3678	231	1616	28361	80.10%	19.90%	12.97%
ΑΙΓΑΛΕΩ	48103	288	18312	520	2723	69946	68.77%	31.23%	26.18%
ΙΛΙΟΥ	62296	210	17819	675	3793	84793	73.47%	26.53%	21.01%
Κερατσινίου	58095	203	15078	398	3303	77077	75.37%	24.63%	19.56%
Δραπετσώνας	10367	55	2750	109	687	13968	74.22%	25.78%	19.69%
ΚΟΡΥΔΑΛΛΟΥ	43933	156	13518	3194	2644	63445	69.25%	30.75%	21.31%
ΝΕΑΣ ΙΩΝΙΑΣ	47854	195	15996	632	2457	67134	71.28%	28.72%	23.83%
Νέας Φιλαδελφείας	18169	106	6525	247	687	25734	70.60%	29.40%	25.36%
Νέας Χαλκηδόνας	6443	21	2918	58	382	9822	65.60%	34.40%	29.71%
Νικαίας	65983	310	18670	676	3741	89380	73.82%	26.18%	20.89%
Αγίου Ιωάννου Ρέντη	11414	85	3938	163	450	16050	71.12%	28.88%	24.54%
ΠΕΙΡΑΙΩΣ	109315	587	46501	1824	5461	163688	66.78%	33.22%	28.41%
ΠΕΡΑΜΑΤΟΣ	20171	87	3591	227	1313	25389	79.45%	20.55%	14.14%
ΠΕΡΙΣΤΕΡΙΟΥ	101784	620	31019	1023	5535	139981	72.71%	27.29%	22.16%
ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΕΩΣ	44716	230	11456	470	2107	58979	75.82%	24.18%	19.42%
Σαλαμίνας	20519	257	3333	721	1058	25888	79.26%	20.74%	12.87%
Αιαντείου	5023	21	573	30	241	5888	85.31%	14.69%	9.73%
ΧΑΪΔΑΡΙΟΥ	32710	113	9872	2155	2047	46897	69.75%	30.25%	21.05%

Απογραφή πληθυσμού-κατοικιών 2011 : διαστάσεις αποστέρησης

Όνομα ΟΤΑ (απογραφική ενότητα: δήμος ή δημοτική κοινότητα)	συνολικός πληθυσμός	% Μετανάστες	% μη κανονική κατοικία	Χωρίς θέρμανση	Χωρίς κεντρική θέρμανση	% Μη ιδιοκτήτες	συνωσισμός (έως 10τμ/ άτομο)	συνωσισμός (έως 20τμ/ άτομο)	Κανονική κατοικία	μη κανονικές κατοικίες & συλλογικές
ΑΘΗΝΑΙΩΝ	664046	22.84	2.08	3.40	9.23	42.99	2.38	10.72	650241	13805
ΑΓΙΑΣ ΒΑΡΒΑΡΑΣ	26550	4.81	0.99	8.31	30.41	27.18	3.06	13.30	26288	262
Αγίων Αναργύρων	34168	11.35	0.79	4.14	15.34	29.76	1.65	9.11	33899	269
- Καματερού	28361	4.71	0.69	2.37	10.31	19.90	1.51	8.43	28164	197
ΑΙΓΑΛΕΩ	69946	8.03	0.69	7.95	27.42	31.23	1.78	9.32	69461	485
ΙΛΙΟΥ	84793	8.07	0.71	3.19	11.78	26.53	1.37	9.04	84193	600
Κερατσινίου	77077	6.21	0.46	7.98	23.42	24.63	1.11	7.53	76724	353
- Δραπετσώνας	13968	7.86	0.72	8.46	37.94	25.78	1.60	10.09	13867	101
ΚΟΡΥΔΑΛΛΟΥ	63445	9.04	4.98	4.80	20.42	30.75	1.03	6.52	60287	3158
ΝΕΑΣ ΙΩΝΙΑΣ	67134	9.47	0.97	5.24	13.84	28.72	1.76	8.72	66486	648
Νέας Φιλαδελφείας	25734	10.45	0.75	4.32	18.33	29.40	1.02	7.41	25540	194
- Νέας Χαλκηδόνος	9822	12.28	0.48	3.22	10.99	34.40	1.04	7.07	9775	47
Νικαίας	89380	8.19	0.99	8.75	24.56	26.18	1.90	9.34	88497	883
- Αγίου Ιωάννου Ρέντη	16050	17.46	1.01	14.64	32.70	28.88	2.77	12.80	15888	162
ΠΕΙΡΑΙΩΣ	163688	10.23	1.00	6.34	17.10	33.22	1.04	7.16	162053	1635
ΠΕΡΑΜΑΤΟΣ	25389	5.42	1.09	8.13	28.93	20.55	1.82	9.52	25111	278
ΠΕΡΙΣΤΕΡΙΟΥ	139981	7.37	0.66	4.49	17.40	27.29	1.52	9.48	139051	930
ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΕΩΣ	58979	4.00	0.66	1.54	7.79	24.18	0.58	4.94	58588	391
Σαλαμίνος	25888	5.42	3.09	9.06	37.31	20.74	2.36	9.29	25087	801
- Αιαντείου	5888	5.76	0.75	10.82	42.36	14.69	2.60	11.11	5844	44
ΧΑΪΔΑΡΙΟΥ	46897	4.44	4.48	2.06	14.34	30.25	0.69	5.97	44795	2102

Ελλείψεις στην καταγραφή στεγαστικών προβλημάτων

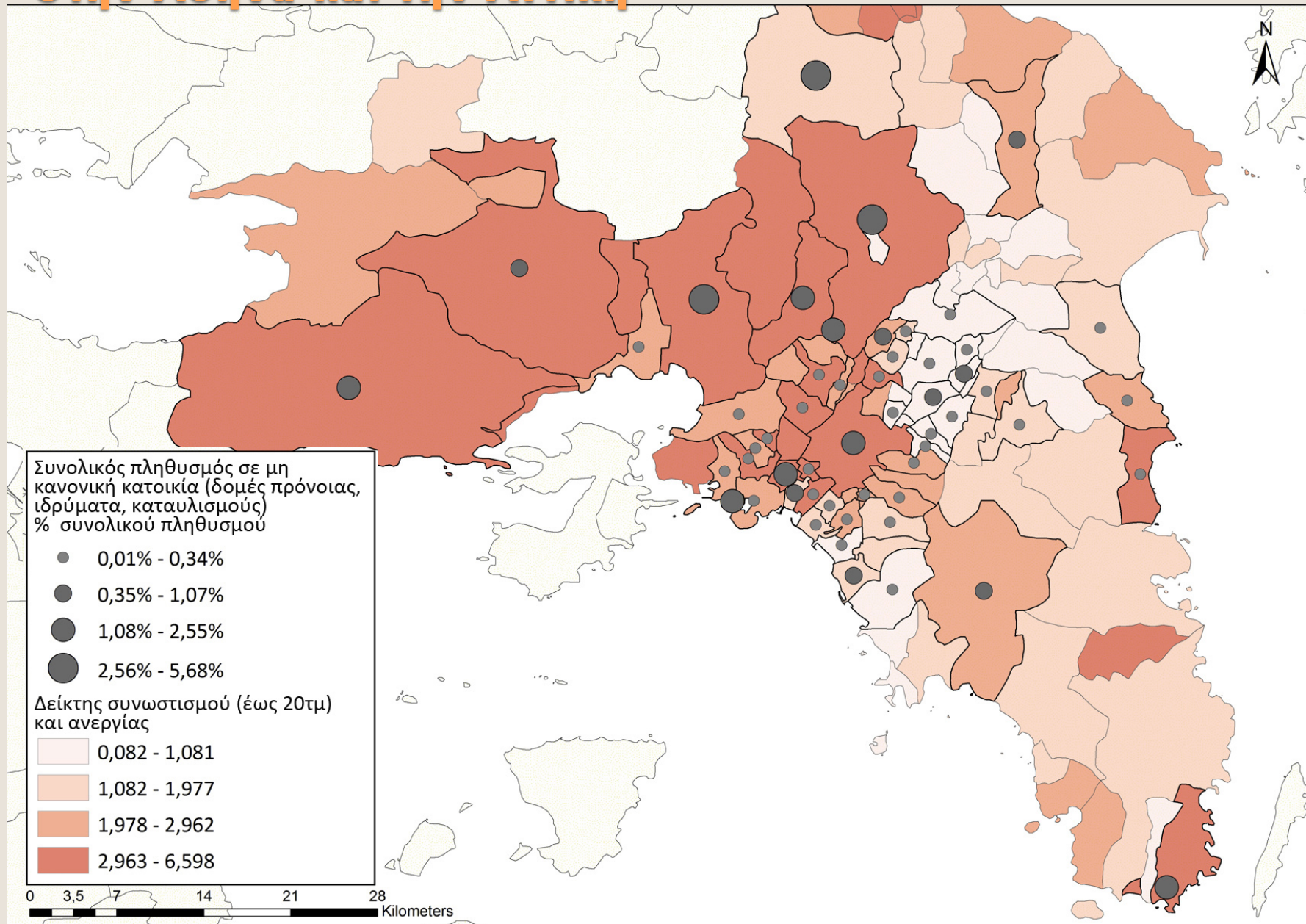
- Πιο αναλυτικά στοιχεία σε σχέση με την κατοίκηση και το απόθεμα: μη κανονικές κατοικίες, συλλογικές κατοικίες, άστεγοι, χωρίς θέρμανση, συνωστισμός/πυκνότητα κατοίκησης, ηλικία
 - Προβλήματα απογραφής (στιγμιαία χωρική απογραφή, ροές πληθυσμού)
 - Συγκυρία (έχουν περάσει τρία χρόνια κρίσης)
- Δεν γνωρίζουμε τον αριθμό ατόμων-νοικοκυριών που αντιμετωπίζουν πρόβλημα **επιβάρυνσης κόστους κατοικίας** : αδυναμία πληρωμής δανείου, αδυναμία πληρωμής ενοικίου, αδυναμία κάλυψης κόστους ιδιόκτητης κατοικίας (φορολογία, συντήρηση), αδυναμία κάλυψης πάγιων λειτουργικών εξόδων (ρεύμα, θέρμανση κλπ)
- και γενικά τις **διαστάσεις της στεγαστικής επισφάλειας**: πόσοι απειλούνται με έξωση, πλειστηριασμό, ζουν χωρίς ρεύμα/θέρμανση

Έρευνα για τα νέα τοπία φτώχειας και έλλειψης στέγης στην Αθήνα και την Αττική

- Καταγραφή του **άστεγου, κακώς και επισφαλώς στεγασμένου πληθυσμού** (ακολουθώντας την τυπολογία της FEANTSA > με έναν διευρυμένο ορισμό της έλλειψης στέγης)
- ανά ομάδα- στόχο (γενικός πληθυσμός, γυναίκες-οικογένειες, μετανάστες-πρόσφυγες, ψυχική υγεία, χρήστες, ρομά, κρατούμενοι),
- καταγραφή των **δομών και των υπηρεσιών** (κέντρα ημέρας, υπνωτήρια, ξενώνες βραχυχρόνιας παραμονής, κέντρα υποδοχής αιτούντων άσυλο και προσφύγων, ξενώνες και οικοτροφεία για ειδικό πληθυσμό) **και άτυπων χώρων στέγασης** (καταλήψεις, καταυλισμοί, προσωρινές κατοικίες, κρατητήρια, κέντρα κράτησης)
- καταγραφή των **φορέων που παρέχουν υπηρεσίες**

Χαρτογράφηση > για την διερεύνηση της χωρικής κατανομής των αναγκών και άρα και της στόχευσης των πολιτικών (πού χρειάζεται τι)

Έρευνα για τα νέα τοπία φτώχειας και έλλειψης στέγης στην Αθήνα και την Αττική

Έρευνα για τα νέα τοπία φτώχειας και έλλειψης στέγης στην Αθήνα και την Αττική

- Υπάρχει σημαντικός αριθμός δομών, με αυτόνομη και κατακερματισμένη λειτουργία, που δεν καταφέρνει να ανταποκριθεί στις διογκούμενες και μεταλλασσόμενες ανάγκες
 - Εξασθένιση δημόσιων δομών και δημόσιας παρέμβασης
 - Οι ανάγκες καλύπτονται κυρίως από τις ΜΚΟ και μάλιστα (όλο και περισσότερο) με ιδιωτική χρηματοδότηση (Νιάρχος, Λάτσης, ΕΟΧ), υπηρεσίες/παροχές σύντομης διάρκειας στη βάση προγραμμάτων
 - Η εκκλησία είναι ένας σημαντικός παίκτης (δεν έχει καταγραφεί)
 - Η αθέατη και άτυπη στεγαστική αποστέρηση είναι πολύ μεγάλη
 - Η έλλειψη στέγης συνδυάζεται με την ανεργία, την έλλειψη ασφάλισης και πρόσβασης σε υπηρεσίες υγείας
- >> **η Τοπική Αυτοδιοίκηση έχει περιορισμένο ρόλο**, όλο και λιγότερο αυτόνομο, με συμπράξεις με ΜΚΟ, στην λογική των project, **ΑΛΛΑ μπορεί και πρέπει να παίξει σημαντικό ρόλο**

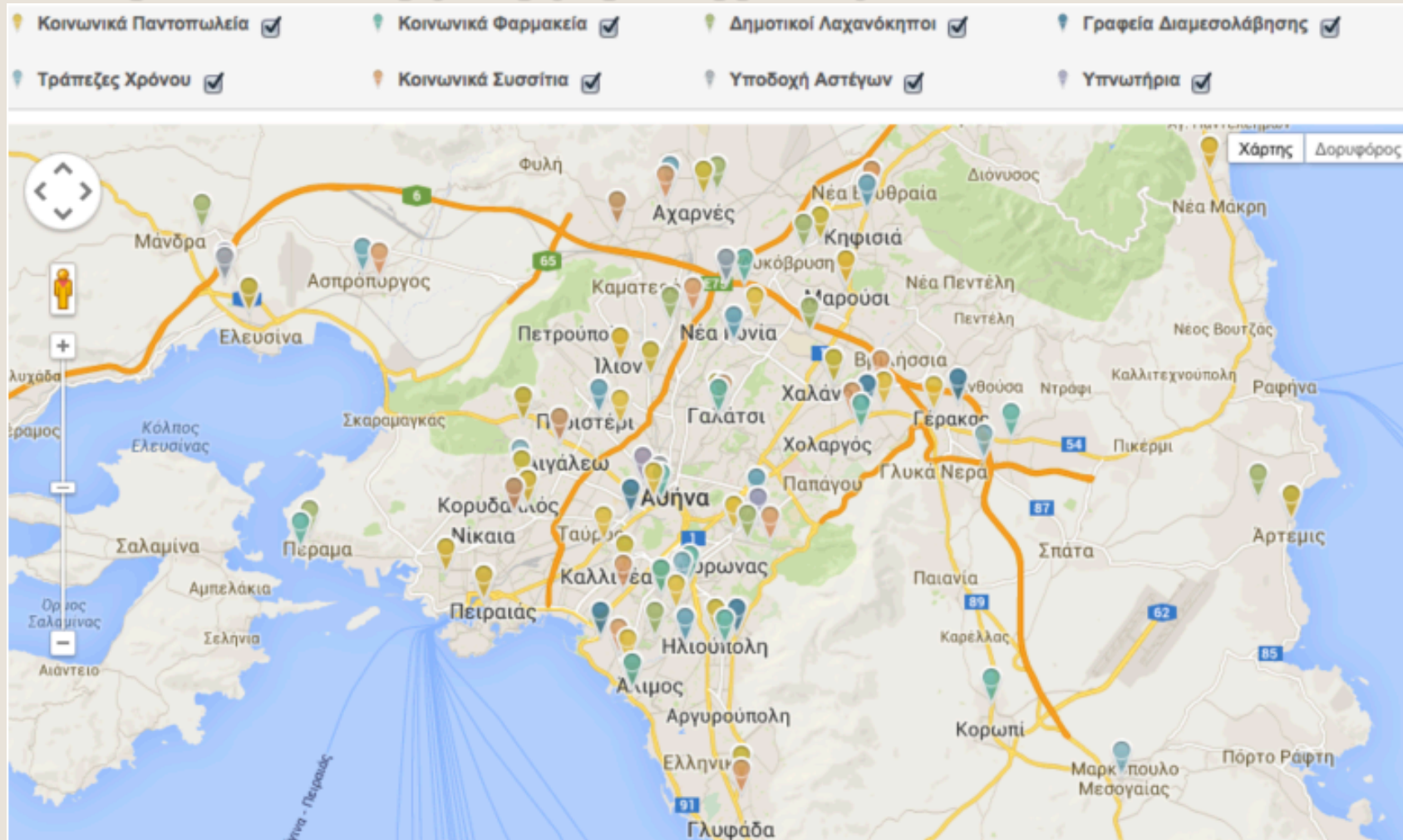
Θεσμικά και χρηματοδοτικά εργαλεία

- **Άρθρο 21 του Συντάγματος** «η απόκτηση κατοικίας από αυτούς που τη στερούνται ή στεγάζονται ανεπαρκώς αποτελεί αντικείμενο ειδικής φροντίδας του κράτους»
- **Αρ. 29 Ν. 4052/2012 «ορισμός του αστέγου»**
- **Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Αντιμετώπιση του Προβλήματος της Έλλειψης Στέγης, 2013** (δεν έχει δημοσιοποιηθεί)
- **Δίκτυο δομών άμεσης αντιμετώπισης της φτώχειας 2013-2015**
- **2014 δέσμευση 20εκ** από το πρωτογενές πλεόνασμα (ως κοινωνικό μέρισμα) για δράσεις για άστεγους
- **Πρόγραμμα «στέγαση και επανένταξη» 14/10/2014-31/12/2015** στο πλαίσιο των Δράσεων Στέγασης, Σίτισης και Κοινωνικής Φροντίδας για τους Αστεγους
- **Σύμφωνο Εταιρικής Σχέσης 2014-2020:** Θεματικός Στόχος 9: Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και της καταπολέμησης της φτώχειας και κάθε διάκρισης

Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Αντιμετώπιση του Προβλήματος της Έλλειψης Στέγης

- **Πλέγμα πολιτικών που ακολουθούν το κλιμακωτό μοντέλο** α) πληροφοριακό σύστημα διαχείρισης αιτημάτων στέγασης, μητρώο φιλοξενούμενων και υπηρεσιών/παρόχων, β) δράσεις επείγουσας στέγασης, γ) προσωρινή μεταβατική φιλοξενεία, δ) κινητοποίηση επανένταξη
- **Καθοριστικός ρόλος και αρμοδιότητες για τους ΟΤΑ** έτσι όπως αυτές προκύπτουν από το Ν. 3852/2010 «*Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης – Πρόγραμμα Καλλικράτης*» (ΦΕΚ 87, τ. Α', άρθρ. 94)
- Οι **κοινωνικές υπηρεσίες των Δήμων** είναι υπεύθυνες για τον σχεδιασμό και την υλοποίηση της πολιτικής επιλέγοντας τον συνδυασμό δράσεων (ολοκληρωμένου δικτύου παρεμβάσεων ή στοχευμένων πολιτικών) που ανταποκρίνονται στις ανάγκες που διαπιστώνονται στο τοπικό επίπεδο, σε συνεργασία με *φορείς της κοινωνίας των πολιτών, οι οποίοι διαθέτουν σχετική τεχνογνωσία*, και με διασύνδεση των συναρμόδιων Υπηρεσιών
- α) Καταγραφή όλων των **φορέων** στα όρια τους που δραστηριοποιούνται στο πεδίο των αστέγων, β) καταγραφή των **εγκαταλελειμμένων κτιρίων** στα όρια ευθύνης τους > πλαίσιο **αξιοποίησης του τεράστιου αχρησιμοποίητου στεγαστικού αποθέματος της χώρας**, είτε αφορά ιδιόκτητες ανενεργές κατοικίες, είτε κατοικίες και κτίρια που ανήκουν στον ευρύτερο δημόσιο τομέα, στην Αυτοδιοίκηση, σε ιδρύματα και στην Εκκλησία.
- Δυνατότητες άντλησης πόρων από το **Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ERDF)** και το **Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ESF)**, συμπληρωματική χρήση μέχρι 3% των πόρων του ERDF για παρεμβάσεις στέγασης περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, ιδιαίτερα στην επόμενη χρηματοδοτική περίοδο 2014 – 2020. Υποδομές στέγασης για ευάλωτες ομάδες, ανακαινίσεις, αντικαταστάσεις, αλλαγές χρήσης υπαρχόντων υποδομών (ERDF). υποστηρικτικές της στέγασης υπηρεσίες, υπηρεσίες κοινωνικής στήριξης, κατάρτισης, υποστήριξης της επιχειρηματικότητας και της κοινωνικής οικονομίας (ESF).

Εθνικό Δίκτυο Κοινωνικών Δομών άμεσης αντιμετώπισης της φτώχειας

- www.epanad.gov.gr/default.asp?pid=18&la=1
- www.koinoniasos.gr/

Πρόγραμμα «Στέγαση και Επανεένταξη»

Πρόγραμμα επιδότησης κατοικίας και υποστήριξης εργασιακής επανεένταξης	
Προϋπολογισμός έργου για την Αττική	5.087.500 (55% του συνολικού 9.250.00)
Ομάδα-στόχος	οικογένειες και άτομα Ξενώνες Αστέγων, Υπνωτήρια, Κέντρα ημέρας Αστέγων, οικογένειες και άτομα Κοινωνικές υπηρεσίες των Δήμων ή τα Κέντρα Κοινωνικής Πρόνοιας, γυναίκες Ξενώνες Γυναικών θυμάτων βίας, 18 + Δομές Παιδικής Προστασίας
Δικαιούχοι	Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης Α' και Β' βαθμού Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου Εκκλησιαστικά Φιλανθρωπικά Ιδρύματα, φορείς της Εκκλησίας Πιστοποιημένα Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα
Καταληκτική ημερομηνία υποβολής	13/10/2014
Πληροφορίες	http://www.yrakp.gr (Υπουργείο » Γενική Γραμματεία Πρόνοιας » Δράσεις Γ.Γ.Π.) http://www.eiead.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=294%3A-l-&catid=73%3Aefdfaqs&Itemid=219&lang=el

ΣΕΣ Θεματικός Στόχος 9: Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και της καταπολέμησης της φτώχειας και κάθε διάκρισης

- **Τοπικές Κοινωνικές Συμπράξεις** μεταξύ νομικών προσώπων δημοσίου και ιδιωτικού δικαίου, που υλοποιούν δράσεις για ευάλωτες και ειδικές ομάδες πληθυσμού
- πολιτικές ένταξης, ενσωματώσης, καταπολέμησης των διακρίσεων, πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας και κοινωνικές υπηρεσίες κοινής ωφέλειας, προώθηση κοινωνικής οικονομίας, Τοπικά Αναπτυξιακά Προγράμματα
- τοπικότητα ανάδειξης των αναγκών και εφαρμογής των αντίστοιχων δράσεων. Σχεδιασμός «από τα κάτω»: **Στρατηγικές Τοπικής Ανάπτυξης με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων** (ΤΑΠΤΟΚ)
- προώθηση απασχόλησης και επιχειρηματικότητας, προώθηση ειδικών μορφών τουρισμού, αγροδιατροφικό σύμπλεγμα, **αναζωογόνηση προβληματικών περιοχών στον αστικό** και περιαστικό χώρο, **παροχή υπηρεσιών ποιότητας προς ευπαθείς ομάδες**, κινητικότητα των εργαζομένων, κλπ.

Υπάρχουσα εμπειρία και εφαρμογές

- **Δήμος Αθηναίων** : ΚΥΑΔΑ ειδικός φορέας για άστεγους (ξενώνες), Κόμβος Αλληλεγγύης (δημιουργία μητρώου), συμπράξεις με ΜΚΟ (Δίκτυο φτώχειας > υπνωτήριο και κέντρο ημέρας, ημέρες ψύχους),
 - **Δίκτυο κοινωνικής κατοικίας**: προσωρινή στέγαση σε διαμερίσματα οικογενειών με παιδιά, ηλικιωμένων, εγκύων και ευάλωτων ατόμων, αξιοποίηση δημοτικής περιουσίας και παραχωρήσεων
- **Δήμος Πειραιά** : ΚΟΔΕΠ, ξενώνας και υπνωτήριο
- **ΜΚΟ**: Ξενώνες και στεγαστικά επιδόματα για πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο, ασυνόδευτα ανήλικα και κακοποιημένες γυναίκες (ΕΤΠ, ΕΟΧ)
- πρόγραμμα «κοινωνική κατοικία» επιδότησης ενοικίου, λειτουργικών εξόδων και βασικών αναγκών (PRAKSIS, σε αυτό βασίστηκε το στέγαση και επανένταξη)

Διαστάσεις στεγαστικής πολιτικής: πέρα από τη διαχείριση της φτώχειας και της έκτακτης ανάγκης

- Πολιτικές για **αστέγους και ευάλωτες ομάδες** (εστιασμένη παρέμβαση στις ακραίες περιπτώσεις, από τη χειρότερη θέση) <> Πολιτικές **κοινωνικής κατοικίας** (ευρύτερη στόχευση διασφάλισης ικανού μεγέθους οικιστικού αποθέματος, δημόσιου ή ιδιωτικού, που θα διατίθεται με κοινωνικά μη-κερδοσκοπικά κριτήρια, στόχοι για συνεχή βελτίωση των συνθηκών)
- Πολιτικές της **κρίσης** («έκτακτης ανάγκης», δίκτυ ασφαλείας) <> Σταθερές πολιτικές **πρόληψης** (να μην χάσουν οι άνθρωποι το σπίτι τους), υποστήριξης (να ζουν με αξιοπρέπεια) και **επανένταξης** (ειδικές υπηρεσίες για ειδικές ανάγκες)
- Ατομική, ψυχολογική ερμηνεία της έλλειψης στέγης και της φτώχειας <> δομική ερμηνεία οικονομικοί-κοινωνικοί λόγοι. πως πλαισιώνεται ευρύτερα το ζήτημα, πού αποδίδονται οι ευθύνες, που στοχεύει η διεκδίκηση και που στοχεύουν οι πολιτικές
- Φιλανθρωπία και εξαρτημένες, επισφαλείς παροχές <> **θεμελίωση δικαιωμάτων**, τυπικά και ουσιαστικά

μια πολιτική διαδικασία πειραματισμού, επεξεργασίας πολιτικών, αιτημάτων και διεκδικήσεων

- Το ζήτημα της στέγης **στο επίκεντρο μιας πολιτικής και κοινωνικής διεργασίας**, είναι κομβικό για ευρύτερες αλλαγές.
- Αμεσες απαντήσεις στην κρίση, αλλά και **βάσεις για μια μακροπροθεσμη πολιτική κατοικίας** > αυτό δεν μπορεί να γίνει με επιδόματα, πολιτικές επανένταξης, και έκτακτα μέτρα, αλλά με πολιτική δουλειά στο επίπεδο της κοινωνίας, παρέμβαση στο απόθεμα (αγορά κατοικίας) και ανάπτυξη θεσμικών εργαλείων.
- **Συλλογικές απαντήσεις** που θα βασίζονται στην κοινωνική αλληλεγγύη και την αλληλοϋποστήριξη, ως ανάχωμα στην υφαρπαγή, την συγκέντρωση των πόρων και την κυριαρχία του φιλανθρωπικού νεοφιλελεύθερου μοντέλου διαχείρισης της φτώχειας από εξειδικευμένες μεγάλες εταιρίες και οργανώσεις
- **Αξιοποίηση των δημόσιων και ιδιωτικών πόρων** με συλλογικό τρόπο και με κοινωνικά κριτήρια
- Οι δήμοι στο πλευρό των πολιτών, **στήριξη εναλλακτικών εγχειρημάτων**, προωθητικές πολιτικές, όχι μόνο διαχείριση

Ο ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης : Άξονες πολιτικής

- **Υποδοχέας αιτημάτων** για α) συντονισμό πρόσβασης σε δομές και παροχές, β) καταγραφή, τεκμηρίωση, ορατότητα, γ) σχεδιασμό πολιτικών δ) ενδυνάμωση κοινωνίας, δικαίωση αιτημάτων, ενίσχυση κοινωνικών αγώνων, διεκδίκηση πόρων και θεσμίσεων
- **Τοπικό γραφείο στέγασης** α) νομική στήριξη και συμβουλευτική για δάνεια φορολογία, β) διαμεσολάβηση προσφοράς-ζήτησης
- **Καταγραφή και αξιοποίηση κενού αποθέματος**, μητρώο κτιρίων, διεκδίκηση κτιρίων που ανήκουν σε δημόσιους φορείς, αναζήτηση κινήτρων για μικρούς ιδιοκτήτες, πολιτικές ενεργειακής αναβάθμισης
- Παρεμβάσεις **με επίκεντρο τη γειτονιά** α) αναβάθμιση δημόσιου χώρου και υποδομών, β) προγράμματα ολοκληρωμένων αστικών παρεμβάσεων, β) ενίσχυση κοινοτικών σχέσεων αλληλοβοήθειας και αλληλεγγύης

Ο ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης

- Με το κεντρικό κράτος εχθρό: Υποστήριξη όσων κινδυνεύουν να χάσουν το σπίτι τους σε συνεργασία με τα κινήματα (Συντονιστικό Αττικής ενάντια στα χαράτσια, τον ΕΝΦΙΑ) > **ανάχωμα στην υφαρπαγή**, αξιοποίηση της διάχυτης ιδιοκτησίας με συλλογικό τρόπο
- Με το κεντρικό κράτος σύμμαχο: Επεξεργασία αιτημάτων και προτάσεων και διοχέτευση προς τα πάνω: διεκδίκηση Οργανισμού Κοινωνικής Κατοικίας, ποιος ο ρόλος της ΤΑ σε ένα **ευρύτερο σχέδιο «κατοικίας για όλες και όλους»**
- **Διασφάλιση του δημόσιου οφέλους**, προώθηση μη-κερδοσκοπικών μορφών κατασκευής (κυρίως επισκευής) και διαχείρισης: δημόσιες εταιρίες (;), συνεταιρισμοί (οικοδόμων/τεχνικών) και συνεταιρισμοί κατοίκων (συλλογικές μορφές ιδιοκτησίας)
- **Ανοιχτές συμμετοχικές διαδικασίες** (η κοινωνία συμμετοχος στα διλήμματα, τους πειραματισμούς και τον σχεδιασμό), η γειτονιά ως συλλογικός παράγοντας

